

Juridiska fakultetskansliet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Remiss av Översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen (GBER)

EU-kommissionen har lanserat ett offentligt samråd om ett utkast till en omarbetad allmän gruppundantagsförordning (GBER). I den allmänna gruppundantagsförordningen för statligt stöd förklaras särskilda kategorier av statligt stöd förenliga med artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), om de uppfyller vissa villkor. Stöd som uppfyller dessa villkor undantas från kravet på notifiering och kommissionens godkännande. Den allmänna gruppundantagsförordningen gör det möjligt för medlemsstaterna att i vissa fall snabbt ge statligt stöd, om villkoren för att begränsa snedvridningen av konkurrensen på den inre marknaden är uppfyllda.

Gruppundantagsförordningen fyller en viktig funktion eftersom artikel 108.3 i EUF-fördraget kräver att medlemsstaterna anmäler planer på att bevilja statligt stöd till Europeiska kommissionen och inväntar kommissionens godkännande innan stödet genomförs. Detta förfarande är ofta både komplext och tidskrävande, men samtidigt nödvändigt för att säkerställa att statsstödsreglernas syfte upprätthålls.

Den nuvarande gruppundantagsförordningen har successivt utvidgats och ändrats flera gånger sedan den antogs. Resultatet är ett regelverk som i praktiken har blivit allt mer omfattande och i vissa delar svåröverskådligt för nationella myndigheter och stödmottagare. Samtidigt har GBER utvecklats till ett centralt instrument för genomförandet av statligt stöd inom EU, då en stor andel av alla stödåtgärder numera genomförs inom ramen för denna förordning. Det finns därför ett behov av att förtydliga och förenkla reglerna, så att medlemsstaterna i aktuella fall på ett förutsebart och rättssäkert sätt ska kunna genomföra stödåtgärder utan föregående notifiering till kommissionen.

Den av EU-kommissionen föreslagna ändringen av GBER är omfattande och berör ett brett spektrum av områden. Reformen syftar i huvudsak till att anpassa förordningen till aktuella sociala, marknadsrelaterade och teknologiska förhållanden.

Juridiska fakultetsnämnden ser positivt på detta initiativ. Reformen av GBER har diskuterats under en längre tid och flera utvärderingar av statsstödsreglerna har pekat på behovet av en översyn på medellång sikt för att möjliggöra ytterligare rationalisering av regelverket. Det framstår därför som motiverat att modernisera gruppundantagsförordningen. Dessutom kan noteras att EU-domstolens praxis på statsstödsområdet under senare år har utvecklats och i vissa avseenden verkar ha

stabiliserats. Ett tecken på detta är den stora avdelningens dom i mål C-453/23, som bekräftar målen C-562/19 P och C-885/19 P, och som verkar tyda på att *Apple*-domen i mål C-465/20 P möjligen inte innebär en förändring i tolkningen av selektivitetskriteriet. Detta skapar bättre förutsättningar för att tydliggöra vissa delar av regelverket inom ramen för en reviderad gruppundantagsförordning. Juridiska fakultetsnämnden stöder således ambitionen att förbättra hanteringen av statligt stöd genom att förenkla och effektivisera processen, förutsatt att statsstödsreglernas grundläggande syfte att skydda konkurrensen på den inre marknaden upprätthålls.

Här kan dock noteras att analysen av de potentiella konkurrenseffekterna av den föreslagna reformen är relativt begränsad. Det finns dessutom flera utmaningar.

En första utmaning gäller balansen mellan flexibilitet och konkurrensskydd. Å ena sidan finns en ambition att göra statligt stöd enklare att använda för att stärka EU:s konkurrenskraft. Å andra sidan är statsstödsreglernas centrala funktion att skydda konkurrensen på den inre marknaden. En alltför generös blockundantagsreglering riskerar att underminera denna funktion genom att möjliggöra stöd som snedvrider konkurrensen mellan medlemsstater.

En andra utmaning gäller risken för ökade skillnader mellan medlemsstater. Mer flexibla regler för statligt stöd kan gynna medlemsstater med större finanspolitiskt utrymme. Om större ekonomier kan mobilisera betydligt mer stöd än mindre medlemsstater finns en risk för ökade asymmetrier inom den inre marknaden.

En tredje utmaning gäller statsstödskontrollen och rättssäkerheten. När fler stödåtgärder omfattas av blockundantag minskar kommissionens kontroll av stödåtgärder. Detta kan leda till större variation i hur reglerna tolkas och tillämpas på nationell nivå och därmed innebära en risk för bristande neutralitet och rättssäkerhet.

Trots dessa utmaningar innehåller reformförslaget flera positiva inslag. Bland annat kan noteras ambitionen att förenkla regelverket, stärka möjligheterna att stödja innovation och småföretag samt anpassa reglerna till den gröna omställningen. Juridiska fakultetsnämnden noterar särskilt artiklarna 61 och 62, som reglerar statligt stöd i form av reducerade miljöskatter eller liknande avgifter. Den grundläggande tanken är att vissa skattereduktioner kan anses förenliga med den inre marknaden och därför undantas från anmälningskravet enligt artikel 108.3 FEUF, förutsatt att vissa villkor är uppfyllda. Att balansera klimatpolitiska mål mot den europeiska industrins konkurrenskraft är emellertid en komplex uppgift som är svår att kommentera, eftersom det i grund och botten handlar om att prioritera mellan olika intressen. Ur ett rent juridiskt perspektiv är det positivt att förslaget försöker skapa större tydlighet kring under vilka förutsättningar sådana skattebaserade stöd kan anses förenliga med den inre marknaden.

Här kan också konstateras att EU-domstolens framtida praxis, och i synnerhet potentiella utvecklingar kring selektivitetskriteriet, samt en eventuell reform av energiskattedirektivet skulle kunna föranleda en anpassning av gruppundantagsförordningen. Detta ser dock inte Juridiska fakultetsnämnden som ett hinder för att anta det nu föreslagna förslaget, utan som en normal konsekvens av gruppundantagsförordningens juridiska natur.

Avslutningsvis ställer sig Juridiska fakultetsnämnden positiv till den föreslagna reformen samtidigt som det uppmuntras att, inom ramen för det fortsatta arbetet med gruppundantagsförordningen, beakta de ovan nämnda utmaningarna samt säkerställa att statsstödsreglernas grundläggande syfte upprätthålls även när förenklingar genomförs.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Pernilla Leviner. Yttrandet har beretts av professor Jérôme Monsenego. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Pernilla Leviner

Karolina Alveryd